

**Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 207
Keski-Suomen museo 2006**

Alue: Kotakennäantie

Kohdekuva:

Lyhyt kuvaus:

Äänekosken keskustan yleisilmeen kannalta erittäin merkittävä nelikaistainen tie, jota pitkin autot tulevat ydinkeskustaan, varsinkin jos kaupunkiin tulee etelän suunnalta. Pitkä itä-länsi-suuntainen tiealue pitää sisällään monipuolista rakennuskantaa: Länsipäässä 4-tien viereiset huoltoasemat, Laajalahden 1900-luvun puolivälin 1,5-kerroksisten tyyppitalojen alue, selkeästi 1950-lukulainen Tourusen linja-autoliikkeen talo, Ritasten näyttävät omakotitalot, Kotakennäntien monikerroksiset 1970-luvun vuokra-kerrostalot, jotka sijoittuvat näyttävästi ja modernin arkkitehtuurin oppien mukaan maaston muodot huomioon ottaen tien eteläpuolelle Pukkimäen rinteisiin, vastakkaisella puolella olevat 1900-luvun puolivälin rakennukset, 1950-luvun tyyliä oleva Nuorisokeskus Spotti (Kotakennäntie 19) ja sen viereinen korokkeella oleva lentokone, ”Tiittalinna” vuonna 1957 valmistunut 1950-luvun tyyllisen peltikaton omaava kerrostalo (Kotak. 15), Kotakennäntie 13 – myös rapattu 3-kerroksinen kerrostalo vuodelta 1952, Kaupungin Kotitalousneuvonnan 1,5-kerroksinen 1900-luvun alkupuolen talo ja miellyttävä piha-alue piharakennuksineen, Hotelli Hirvi piha-alueineen ja 1960-luvun tyylipuhdas Linja-auto asemarakennus. Eteläpuolella tietä kaksi 1900-luvun puolivälin edustavia rapattuja, harjakattoisia poikittain tiehen nähden olevia kerrostaloja, vieressä verotoimiston toimisto- ja asuinkerrostalo, ja itäisimpänä suht. kookkaita tehtaan virkamiesasuntoja sisältävä kerrostalo vuodelta 1959, tien pohjoispuolella Soneran oman aikakautensa elementtiseinäinen toimistotalo ja itäisimpänä ent. Postin talo vuodelta 1952.

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Säilymisedellytykset:

hyvät

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Kotakennäntie lähtee 4-tiestä ja päättyy ”Viiskulmaan” keskustan viereiseen vanhaan risteykseen. Tie nousee Pukkimäen kohdalla. Nelikaistaisen tien keskikaistalla istutuksia. Puusto merkittävintä Pukkimäen kerrostalojen kohdalla –pitkää mäntypuuta.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti maisemallisesti (kaupunkikuvallisesti) ja rakennushistoriallisesti (myös arkkitehtonisesti) sekä kaupunkihistoriallisesti merkittävä Äänekosken keskustaan johdettava tulotie ja katualue, jonka varteen sijoittuu monipuolinen ja rikas kaupunkirakentamisen eri vaiheista kertova rakennettu ympäristö 1900-luvun alkupuolelta 1970-luvulle asti.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Äänekosken kaupunginmuseon kokoelmat ja kaupungin rakennusvalvontaviraston tiedot rakennusajoista.

Lisätiedot:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 208 Keski-Suomen museo 2006

Kohde: Koulumäen koulut (Keskuskoulu ja Yläaste)

Kohdekuva:

Osoite: Koulukatu 6
Rekisteri nro:
Omistaja / os./puh: Äänekosken kaupunki

Lyhyt kuvaus: **Koulumäen alueella kaupungin keskustassa omakotitalojen ympäröimänä sijaitseva vuonna 1931 rakennettu 4-kerroksinen näyttävä kivikoulu - Keskuskoulu. Vuonna 1957 viereen rakennettu tyypillinen aikakautensa yläaste ja niiden välissä 1970-luvun matala lisärakennus.**

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Vanhan koulun rakentamisaikaan ei nykyisellä koulumäellä ollut lainkaan asutusta. Vanhan koulurakennuksen yhteyteen on tehty uusi siipi, joka maalattu samanväriseksi. (vanha inv.)

Koulutyö alkoi uudessa komeassa rakennuksessa 28.8.1931. Oppilaita oli 442 ja opettajia 10. Ensimmäiselle luokalle sinä vuonna tuli 85 oppilasta, jotka jaettiin kahteen luokkaan. Koulu sai nimekseen Äänekosken kauppalan kansakoulu ja ylhäällä ikkunoiden vieressä luki kohokirjaimin KANSAKOULU. Myöhemmin nimi muuttui Keskuskansakouluksi.

Koulu jouduttiin keskeyttämään sodan aikana sekä vuonna 1939 että vuonna 1944, koska kansakoulu otettiin sotasairaalaksi.

Koulu kului kovassa käytössä ja väkiluku Äänekoskella kasvoi. Sodan jälkeen ajat palautuivat normaaleiksi siten, että voitiin suunnitella lisää koulutilaa Äänekosken kouluikäisille. Kesti kuitenkin vuoteen 1957, ennen kuin uusi rakennus, nykyinen Koulumäen yläaste, saatiin valmiiksi. Ns. jatkoluokat muuttuivat siihen ja nimi muuttui kansalaiskouluksi.

Sodat olivat ohi ja Suomi vaurastui, väki yhä lisääntyi. Kansakoulun nimikyltti vaihdettiin peruskouluksi. Uutta koulutilaa tarvittiin jälleen ja Keskuskoulun ala-asteen ja Koulumäen yläasteen väliin rakennettiin 1978 matala lisärakennus 70-luvun tyyliin. Koulun yhteyteen tuli erityisopetusluokat. Vanha koulu remontoitiin. Ylimpään kerrokseen rakennettiin auditorio. Vuonna 2001 auditorio purettiin, tilanahtauden vuoksi jälleen. Uuden aikakauden mukainen remontti lähestyy. Mm. ilmastointi ja moni muu tekniikka uusitaan ajan tasalle. Samalla tehdään toiminnallisia muutoksia tämän päivän ja tulevaisuuden koululaisia varten.

(Keskuskoulun internet-sivut)

Sisäremontti käynnissä koululla.

Säilymisedellytykset:

säilyy

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee Koulumäellä, ympärillä omakotirakentamista ja vieressä kulkee kevyenliikenteen väylät ja eteläpuolella kerrostalovyöhyke. Itäpuolella yläastetta uimahalli. Piha-alue Keskuskoulussa länteen päin ja jatkuu eteläpuolella Yläasteen sisäpihalle.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti maisemallisesti, rakennushistoriallisesti ja sivistyshistoriallisesti merkittävä koulukeskusalue, jossa v.1931 rakennettu entinen keskuskansakoulu sekä 1950- ja 1970-luvun koulurakennukset kokonaisuutena keskeisesti kaupunkikuvaan vaikuttavalla paikalla.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Äänekosken rakennusinventointi v. 1981-1983, lomake 88

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 209 Keski-Suomen museo 2006

Alue: Koulumäen omakotitaloalue (Pohjantie, Pitkäkatu ja Louhenkatu)

Kohdekuva:

Lyhyt kuvaus: Koulumäen koulujen pohjoispuolella sijaitseva omakotialue, jossa säilynyt kirjo eri-ikäisiä ja -mallisia taloja. Pääasiassa 1,5-kerroksisia, hirsirakenteisia 1900-luvun alkupuolen ja 1900-luvun puolivälin funkis-henkisiä ”noppataloja” sekä rintamamiestyypisiä taloja.

Rakennukset:

Pohjantiellä alkupäässä 1,5-kerroksisia harjakattoisia, loppupäässä muutama funkis-henkinen, kaksikerroksinen ”noppatalo”, välissä uusittuja 1,5-kerroksisia itäpuolella

Pohjantie 2

Pohjantie 4

Pohjantie 6

Pohjantie 14

Pohjantie 16

Pohjantie 18

Pohjantie 20

Pitkäkadun alkupäässä hyvin alkuperäisessä asussa säilyneitä 1,5-kerroksisia, harjakattoisia, myöhemmin hieman uudempaa 1900-luvun puolivälin talo ja seassa muutama ”noppatalo”.

Pitkäkatu 1

Pitkäkatu 3

Pitkäkatu 4

Pitkäkatu 6

Pitkäkatu 8

Pitkäkatu 9

Pitkäkatu 10

Pitkäkatu 11-19 – 1,5-kerroksinen, harjakattoinen

Pitkäkatu 14

Pitkäkatu 12 Perhetukikeskus Lounatuuli ja päiväkotikoti. Rapattu, 1900-luvun puolivälin 3-kerroksinen tiilirakennus ja viereinen matalampi päiväkotirakennus uudempi. Takana tyylikäs piha-alue.

Louhenkadulla tyylikkää 1,5-kerroksisia 1900-alkupuolen taloja ja yksi ”noppatalo” länsipuolella muutama isomman piha-alueen omaava talo.

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:**Säilymisedellytykset:**

hyvät

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Koulumäen takainen alue sijaitsee laaja-alaisella omakotitaloalueella. Talot sijaitsevat Pitkädulla ja Louhenkadulla. Maasto laskee alueella loivasti länteen ja etelään, muuten tasaista.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti maisemallisesti ja rakennushistoriallisesti merkittävä kahden kadun varren rakennettu ympäristö, pääasiassa omakotitaloja loivasti laskevilla rinnetonteilla.

Pääasiassa 1,5-kerroksisia, hirsirakenteisia 1900-luvun alkupuolen ja 1900-luvun puolivälin funkis-henkisiä ”noppataloja” sekä rintamamiestyypisiä taloja..

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:**Lisätiedot:**

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

**Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 210
Keski-Suomen museo 2006**

Kohde: Koulumäen koulun viereinen omakotitalo Tähtikatu 15

Kohdekuva:

Osoite: Tähtikatu 15
Rekisteri nro:
Omistaja / os./puh:

Lyhyt kuvaus: Koulumäen koulun vieressä sijaitseva 1,5-kerroksinen pystyrimavuorattu hirsirakennus 1920-30-luvulta. Vierestä purettu samantyyllisiä taloja. Lähistölle nousee kerrostaloja.

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Säilymisedellytykset:

ei tiedossa

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee Koulumäen koulujen eteläpuolella. Vieressä kulkee kevyenliikenteenväylät ja eteläpuolella uutta kerrostaloa.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti maisemallisesti ja rakennushistoriallisesti merkittävä 1920-1920-luvun asuintalo vähitellen häviämässä olevalta samanikäiseltä asuntoalueelta.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

**Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 211
Keski-Suomen museo 2006**

Kohde: Kuhnamon sauna

Kohdekuva:

Osoite: Kiramonkuja

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh:

Lyhyt kuvaus:

Kuhnamon rannassa Lönnrotinkadun kerrostalojen ja Pukkimäen työväenasuntojen läheisyydessä sijaitseva sauna- ja pesularakennus. Kenties 1920-luvulta oleva rapattu harjakattoinen tiilirakennus on tyylipuhdas aikakautensa tuote. Liittyy ulkonäkönsä puolesta Äänekosken 1900-luvun alkupuolen tehtaan rakentamistyyliin.

Kohdetyyppi sauna ja pesularakennus

nykyinen käyttö

alkuperäinen käyttö

rakennusaika

suunnittelija

korjausvuodet

perustus

runko

kate

ulkovuoraus

ulkovärit

kerrosluku

kunto

huoneluku

sisäseinien pinnat

korjaukset / laaj.

pesutilana viereisten pukkimäen laitimmaisten asuntojen asukkaille

sauna ja pesula

1910-20-luku

betoni

tiili

pelti

rappaus

vaalean kellertävä rappaus, ikkunat harmaan siniset, katto kirkas pelti

1

kohtalainen

uusi katto, kate sivuseinällä

Rakennustyyli

Ikkunamallit

Kattomuoto

katto / räystäskoristeet

1920-luvun klassismi, tyyppiirustuksista?

6-ruutuiset, suht. matalat

satula

frontoni-ikkuna takana, räystäänalus palkisto

kuistit / parvekkeet	jälkeenpäin tehty satulakattoinen kuisti
koristeaiheet / kaiverr.	kulmissa harkotus kohokuvio -
(pohjatyyppi)	
(salvostyyppi)	
(aittatyyppi)	
erikoispiirteet	säilynyt tehtaantöntekijöiden saunarakennus, joka edelleen käytössä.
Lisätiedot	Graffiteja ja kirjoitteluja seinissä. Kellaritilat lännenpuolella.

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Säilymisedellytykset:

Koht./huonot, jos ei kunnosteta.

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee Kuhnamon rannassa Kiramonkujan päässä, tie kääntyy rannassa etelänsuuntaan. Rakennus rantaan laskevalla loivalla rinteellä. Idän puolella Lönnrotinkadun kerrostalot, välissä puustoa, koivuja ja mäntyjä. Vieressä Kuhnamon satama-alue: parkkipaikka ja vierasvenelaituri - kauempana veneitä.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti rakennushistoriallisesti ja teollisuushistoriallisesti merkittävä tehtaan työntekijöiden yhteinen sauna- ja pesularakennus 1910-1920-luvulta ranta-alueella, joka liittyy sekä Lönnrothinkadun kerrostaloalueeseen että Pukkimäen asuntoalueeseen.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Haastateltu rakennuksen käyttäjä

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 212 Keski-Suomen museo 2006

Alue: Laajalahden alue (Kotakennäntien puoleinen reuna)

Kohdekuva:

Lyhyt kuvaus: Kotakennäntien alkupäässä, sen pohjoispuolella sijaitseva pääasiassa 1,5-kerroksista rintamamiestyyppisiä 1900-luvun puolivälin omakotitaloja sisältävä alue ja pääasiassa sen eteläpuoleinen reuna.

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Laajalahden omakotialue rakennettiin 2. maailmansodan jälkeen. Kotakennäntien varrella oleva talorivi (8 taloa) säilynyt alkuperäisessä asussaan, muualla rakennettu vanhan joukkoon uutta. Kotakennäntien talot ovat kaikki samaa tyyppiä: 1,5-kerroksisia, lautavuorisia ja harjakatot tien suuntaisia. Tontit ovat hoidettuja, pensasaidat ympärillä. (vanha inv.)

Tien viereisiä taloja muutettu tai purettu, viisi tai kuusi taloa alkuperäisessä asussaan.

Säilymisedellytykset:

ei tiedossa

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Talot sijaitsevat Laajalahden alueella. Eteläpuolella Kotakennäntien toisella puolella mm. autoliikkeitä. Kotakennäntien alkupäässä itäpuolella huoltoasemia.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti maisemallisesti ja rakennushistoriallisesti merkittävä omakotialueen osa, Kotakennäntien alkupäässä, sen pohjoispuolella sijaitseva pääasiassa 1,5-kerroksista rintamamiestyyppisiä 1900-luvun puolivälin omakotitaloja sisältävä alue ja pääasiassa sen eteläpuoleinen reuna.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Lisätiedot:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

**Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 213
Keski-Suomen museo 2006**

Kohde: Laajaniemi

Kohdekuva:

Osoite: Vaasankatu 2

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh: Erik Relander

Lyhyt kuvaus: **4.s tiellä Kotakennänsalmen varrella ja Äänekosken tulotie lähistöllä sijaitseva tila. Päärakennus näyttävä vuonna 1935 valmistunut kartanovaikutteinen vaakaponttivuorattu hirsitalo. Pihapiirissä vanha rengin tupa ja eloaitta 1800-luvulta.**

Päärakennus:

Kohdetyyppi päärakennus

nykyinen käyttö asuinrakennus

alkuperäinen käyttö asuinrakennus

rakennusaika 1935

suunnittelija Frans Wahlman suunnitteli itse, oli ollut Elimäellä kartanossa töissä ja saanut ehkä vaikutteita

korjausvuodet 1960-luvulla yläkerran ikkunat vaihdettu

perustus nurkkakivillä, tilava lattianalunen

runko hirsi

kate konesaumattu pelti

ulkovuoraus vaakapontti-avoponttilaudoitus

ulkovärit valkoinen seinäpinta, ikkunat myös valkoiset, katto punainen

kerrosluku 1,5-kerrosta

kunto hyvä, maalausta vailla

huoneluku

sisäseinien pinnat tapetti

korjaukset / laaj. Yläkerran ikkunoiden vaihto, terassin kaiteen uusiminen

Rakennustyyli Kartanoista vaikutteita saanut klassismin ajan sekamelska

Ikkunamallit 6-ruutuiset, myös puolikaaren muotoisia ikkunoita. Frontoni-ikkunoita katolla, ne muutettu viistokatteisiksi tuuletusikkunoiksi 1960-luvulla, mutta yksi säilynyt kaarevana.

Kattomuoto aumattu mansardikatto

katto / räystäskoristeet
kuistit / parvekkeet

Sisääntulokuisti on iso ja koristeellinen lasikuisti, jonka päällä on terassi ja harjakattoisessa frontonissa sisäänkäynti 2-kerrokseen. Lasikuisti symmetrinen ja kaksiosaisen ulko-oven kamanaikkuna puolikaaren muotoinen. Ikkunoiden ala- ja yläpuolella salmiakkikuvio.

koristeaiheet / kaiverr.
(pohjatyyppejä)
(salvostyyppi)
(aittatyyppejä)
erikoispiirteet

kuisti, terassi

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Frans Wahlman, tuli 1910-luvulla Etelä-Suomesta Äänekoskelle hoitamaan Topian (Uudentalon) tilaa, joka kuului tuohon aikaan Halla-nimiselle puutavarayhtiölle. Wahlman siirtyi sitten Äänekoski-yhtiölle kassööriksi ja asui 1920-luvun lopulla juuri valmistuneessa talossa Hiskinmäellä. Se tunnetaan nykyisin Wahlmannin talona. Sitten hän hankki hallintaansa Laajaniemen ja rakennutti siihen nykyiset huoneet 1930-luvulla. Paikka on sijainniltaan keskeinen ja luonnonkaunis, mutta pihapiiri on rakennusten sijoittelun suhteen jäänyt sekavaksi. Näin on myös päärakennuksen laita; sekin on sekava ja tyylivivahteisiinsa nähden liian myöhäsyntyinen. Eloaitta ollut mahdollisesti Uudentalon aittoja. Laajaniemen rakennuttaja Wahlman on saattanut ostaa rakennuksia Halla-yhtiöltä, jonka tilanhoitajaksi hän tuli Äänekoskelle 1910-luvulla ja siirtyi sitten Äänekoski-yhtiön metsäkassööriksi ja myöhemmin koko yhtiön kassööriksi. (vanha inv.)

Säilymisedellytykset:

Hyvät

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Laajaniemen tila sijaitsee aivan Kotakennänsiltojen ja 4:s tien vieressä juuri ennen Kotakennäntietä. Se on Kuhnamojärven rannalla. Ja niemen itäosa on tehtaiden omistuksessa edelleenkin ja puustoa täynnä. Alue on viihtyisä vaikka suuri tieväylä kulkee aivan vierestä. Päärakennus sijaitsee mäen laella koivukujan päässä Vaasantieltä tultaessa. Aivan vieressä etuviistossa on Rengin tupa ja sen vieressä liiterirakennus. Eloaitta sijaitsee liiterin vieressä matalikossa ja on hiukan kärsinyt paikasta; alimmat hirsikerrat pehmenneet ja aitta painunut takaosastaan. Navettarakennus on myös samalla tasalla ja sekin on kärsinyt paikasta ja hoitamattomana painunut ja nykyään korjauskelvoton. Navetan vieressä pellon laidassa on jäävarasto, jolla myöhemmin ollut muitakin käyttötarkoituksia. Edemmäksi kaupungin suuntaan mennessä tulee huonokuntoisempi liiteri ja sen takana riihirakennus, joka todennäköisesti samalta ajalta kuin eloaitta. Sen kyljessä ollut puimala ja toisella sivustalla on lisäosa.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti maisemallisesti, rakennushistoriallisesti ja historiallisesti merkittävä kartanotyyppinen ja huvilamainen päärakennus v. 1935 sekä 1800-luvun aitta ja rengin tupa keskeisellä paikalla Äänekosken keskusta-alueen järvimaisemaa Kotakennään sillalta katsoen. Tila on ollut Äänekoski Oy:n tehtaan kassöörin Frans Wahlmannin itselleen rakennuttama asuinpaikka.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Haastateltu Erik Relander, Äänekosken rakennusinventointi v.1981-1982, lomakkeet nro 75:1, 75:2, 75:3, Äänekosken kaupunginmuseon kokoelmat

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 214 Keski-Suomen museo 2006

Alue: Lönnrotinkadun kerrostalot

Kohdekuva:

Lyhyt kuvaus: Lönnrotinkadun varrella olevan kahdeksan kaksikerroksisen talon muodostama yhtenäinen talorivi, rakennettu eri aikoina vuodesta 1947 lähtien. Viimeisin pohjoispäässä katua oleva talo on valmistunut 1960-luvulla. Ensimmäiset neljä taloa ovat olleet työläisperheiden asuntona ja myöhemmät ovat työnjohtajien ”pomojen” kivitaloja, mutta nekin on rakennettu samaan kattokulmaan ja tyyliin kuin varhaisemmat.

Rakennukset:

Talo nro 5-8 (B360-363):

kohdetyyppi	8-perheen työläisasunto
nykyinen käyttö	asuinrakennus
alkuperäinen käyttö	asuinrakennus
rakennusaika	1947
suunnittelija	D.E.Lund ollut piirtäjä 1946
korjausvuodet	1990-luku
perustus	betoni
runko	ranka lautaseinärakenne
kate	aaltomainen pelti
ulkovuoraus	rappaus -hieno
ulkovärit	vaalea kermanvalkea
kerrosluku	2
kunto	hyvä
huoneluku	
sisäseinien pinnat	osasta löytyy pinkopahvi
korjaukset / laaj.	uusi katto, taakse tehty parvekkeet omalle perustalle – eivät sovi oikein tyyliin, uusitut ikkunat

rakennustyyli 40-luvun asuinrakentamistyyli

ikkunamallit

rivissä olevat suorakaide-ikkunat, edessä kolme, takana neljä + pieniä neliön mallisia päädyissä. Talossa 6 uusi vuorilauta

kattomuoto	harja
katto / räystäskoristeet	
kuistit / parvekkeet	uudet parvekkeet taloissa 5,6 ja 7
koristeaiheet / kaiv. (pohjatyyppejä) (salvostyyppi) (aittatyyppejä)	
lisätietoja	valokuvissa ikkunat tummemmalla maalilla ja piiput paljaat

Talo nro 3 (B358):

kohdetyyppi	Työnjohtajien asuinrakennus
nykyinen käyttö	asuinrakennus
alkuperäinen käyttö	asuinrakennus
rakennusaika	1961
suunnittelija	Arne Helander 1960
korjausvuodet	
perustus	betonia
runko	tiili?
kate	sementtitiili
ulkovuoraus	roiskerappaus
ulkovärit	vaalea seinäpinta, ikkunat valkeat, katto punainen
kerrosluku	2
kunto	koht./hyvä
huoneluku	
sisäseinien pinnat	
korjaukset / laaj.	

rakennustyyli 50-60-luvun	virastotalotyyli
ikkunamallit	sivupuiteikkuna, kookas
kattomuoto	harja
katto / räystäskoristeet	
kuistit / parvekkeet	lippa rappukäytävänoven edessä, parvekkeet takana järvelle päin. Niiden kaide aaltolevyä.

koristeaiheet / kaiv. (pohjatyyppejä) (salvostyyppi) (aittatyyppejä)	
lisätietoja	rakennuksen eteläsivulla samalla aaltolevyllä vuorattu lämpökeskus, ja sen yhteydessä korkea valkotiilinen piippu. Isännöitsijä Selja Käyhkö. Rakennus säilynyt myös sisätiloilta suht. alkuperäisessä kunnossa, siellä on vielä puuhellat.

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Säilymisedellytykset:

Hyvät

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Kerrostalot sijaitsevat Lönnrotinkadun varrella Kuhnamon sataman vieressä. Pukkimäen työläisasunnot ovat rivissä Lönnrotinkadun toisella puolella. Lönnrotinkadun alkupäässä on monikerroksisia kerrostaloja ja loppupäässä uudempiä rivitaloja. Myös Kuhnamon vanha sauna/pesularakennus sijaitsee lähellä. Etupihat kadun varrella ovat varsin tyhjiä ja tilaa vievät pääasiassa autopaikat. Takapihoilta maasto laskee Kuhnamo-järven rantaan ja puusto alueella on harvaa mäntymetsää. Talojen asukkaat ovat hiukan laittaneet takapihojaan omaan tyyliin.

Rakennukset sijaitsevat miellyttävän väljästi toisiinsa nähden ja sijainti rannan läheisyydessä ja rauhallisella ja nykyisin osin luonnontilassa olevalla Pukkimäen alueella on viihtyisä.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti merkittävä 8 kaksikerroksisen kerrostalon muodostama yhtenäinen asuntoaluekokonaisuus, joka liittyy Pukkimäen maakunnallisesti arvokkaaseen asuntoalueeseen. Tehdasalueen asumishistoriaa kuvastava. Rakentunut eri aikoina vuodesta 1947 lähtien 1960-luvulle asti. Alkuaan olleet hierarkisesti tarkoitettu ajan tavan mukaan toiset työläisperheille ja toiset erikseen työjohtajien asuntokäyttöön.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Haastateltu asukkaita, Asta Sallinen, talo 3 , Äänekosken rakennusinventointi v.1981-1982, lomake 77

Lisätiedot:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 215 Keski-Suomen museo 2006

Alue: Markkamäen alue

Kohdekuva:

Lyhyt kuvaus: Markkamäen rinteeseen 1940-luvun lopulla tehdään työläisten rakentama, 1,5-kerroksisten tyyppitalojen muodostama miljö.

Rakennukset:

Kotkantie
Markkamäen puoleinen puoli

Kotikadulla 1960-luvun omakotitaloja muutama

Metsäkadulla 1,5-kerroksisia lähes kaikki, taloihin laajennuksia
Metsäkatu kaartuu Retkeilykadulle
kaarteen länsipuolella uusia taloja
Retkeilykadulla 1,5-kerroksista, hieman korjauksia
Erätiellä 1-kerroksisia 1960-luvulta -, kadun päässä uudempia
Latupolulla samantyylistä

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Kun Äänekoski tehtaot olivat Wärtsilän omistuksessa 1941-53, alettiin yhtiön tuella rakentaa Markkamäkeen sen itä- ja etelärinteelle omakotialuetta 1947. Tuolloin tehtiin 40 taloa yhtenäiseksi alueeksi omien katujensa varteen. Talot ovat ajalle ominaisia tyyppiirustusten mukaisia, 1,5 – kerroksisia rakennuksia, joita ympäröivät nykyisin hoidetut, puistomaiset tontit. Alueelta ovat laajat näköalat mm. Keiteleelle. 1940- ja 50-lukujen omakotialueiden ominaisleima on säilynyt parhaiten Mäkikadun pohjoispuolella, mutta muutamia peruskorjauksia on tehty ja uuttakin rakennetaan lähinnä alueen pohjoislaidalle.
(vanha inv.)

Alueen talojen värikirjo laaja – kattojen, laudoitusten ja ikkunoiden väri vaihtelee.
Useaan alueen taloista on jo tehty selviä muutoksia ja korjaustoimenpiteitä; ikkunoita vaihdettu uudempiin,
yksittäisistä muutoksista huolimatta alueen rakennuskanta on yhtenäistä

Säilymisedellytykset:

säilyy, aluetta ehdotettu vaalittavaksi rakennetuksi ympäristöksi tekeillä olevassa maakuntakaavassa.

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Markkamäen alueeseen voidaan laskea kuuluvaksi Kotkantien talot Nousukadulta itäänpäin, Mäkikadun itäpuoliset poikkikatut: Kotikatu, Metsäkatu, Retkeilykatu, Erätie. Piha-alueet ovat viihtyisiä, ympäröivä puusto sekä pihojen puut ja pensaat ovat kasvaneet täyteen mittaansa. Mäntyvaltaista metsää ympärillä.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Valtakunnallisesti maisemallisesti, teollisuushistoriallisesti ja rakennushistoriallisesti arvokas rakennettu ympäristö, jossa metsäteollisuusyhtiön työntekijöiden 1940-luvulla (1947) rakentamia tyyppiomakotitaloja yhtenäisenä ja laajana maisemakokonaisuutena mäkimaisemassa.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Äänekosken rakennusinventointi v. 1981-1982, lomake nro 78, Timo Kantosen raportti Suolahden vanha asema ja Keiteleen teollisuusperinne. Kohteiden kuvaus ja toimintamalleja nähtävyysskäytön kehittämiseksi 30.9.1997, s. 43, Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museovirasto ja Ympäristöministeriö 1993, s. 208.

Lisätiedot:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 216 Keski-Suomen museo 2006

Alue: Markkamäen viereinen alue (Mustikkasuonkadun ja Niinimäenkadun rajaama alue)

Kohdekuva:

Lyhyt kuvaus: Markkamäellä sijaitsevan alueen rakennukset ovat valmistuneet pääasiassa 1960-luvulla. Omakotitaloja on suurin osa ja rivitaloja loput. Rakennukset on suunniteltu ja rakennettu ajan hengen mukaan mataliksi ja pohjakaavaltaan toimiviksi. Alue on rakentamistyyllillään jatkoa viereisen varsinaisen Markkamäen alueen taloille.

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

LAUSUNTO MARKKAMÄELLÄ SIJAITSEVASTA MUSTIKKASUONKADUN JA NIINIMÄENKADUN RAJAAMASTA OMAKOTITALOALUEESTA JA SEN RAKENNUKSISTA

Alueen rakennukset ovat valmistuneet pääasiassa 1960-luvulla. Omakotitaloja on suurin osa ja rivitaloja loput. Rakennukset on suunniteltu ja rakennettu ajan hengen mukaan mataliksi ja pohjakaavaltaan toimiviksi, todennäköisesti monen rakennuksen osalta tyyppiirustuksista mallia ottamalla. Alueen talojen värikirjo laaja – katteiden, laudoitusten ja ikkunoiden värit vaihtelee. Omakotitaloille antavat omanlaista ilmettä tiilimuuratut päädyt ilman räystäitä ja usean etupihan tai takapihan osalla terassitila, joka on muodostunut vetämällä ulkoseiniä sisäänpäin. L-mallisia omakotitaloja oli alkuperäisessä kaavassa enemmän, mutta niitä on toteutunut vain pari. Aravalainoitettujen talojen olivat 1960-luvulla yksikertaisia ratkaisuiltaan ja yksinkertaistamalla pohjakaavaa, niistä saatiin edullisempia. Rivitalot monimuotoisempia, asuntojen väliset osastoivat tiilimuurit rytmittävät julkisivua ja matala kattorakennelma yhtenäistää kokonaiskuvaa.

Piha-alueet ovat viihtyisiä, ympäröivä puusto sekä pihojen puut ja pensaat ovat kasvaneet täyteen mittaansa ja talot sulautuvat Markkamäen metsäiseen maastoon yllättävän hyvin. Matalan rakentamisen yhtenä perusteena käytettiin aikoinaan niiden sopeutumista luontoon. Länsipäässä olevat Niinimäenkatu ja Mustikkasuonkatu puuston ja kasvillisuuden osalta viihtyisiä. Jotkin katutilat ovat turhan avaria, esim. Humpinkatu ja Ainolankatu.

Useaan alueen taloista on jo tehty selviä muutoksia ja korjaustoimenpiteitä; ikkunoita vaihdettu uudempiin, joissain taloissa erimallisiin ja suurempiin, ulko-ovia uusittu, rakennuksen yhteydessä olleita autotalleja muutettu huonetiloiksi, rakennettu erillisiä autotalleja pihaan, katemateriaaleja

vaihdettu, terasseja laajennettu ja niihin lisätty kevytrakennelmia ja joihinkin taloihin ulkomaalaus tehty selvästi eri aikakauden väreillä.

Huolimatta yksittäisistä muutoksista alueen rakennuskanta on riittävän yhtenäistä, joten sitä voi tarkastella kokonaisuutena. Loiva katto, tiiliseinä päädyissä, ikkuna jaotukset ja sisäänvedetty terassi tai sisääntulo luovat rakennuksista yhtenäisen, kokonaisvaltaisen kuvan 1960-luvun aravalainoiteisista omakotitaloista ja samanikäisistä rivitaloista. Puusto on yli 40 vuoden jälkeen kasvanut täyteen mittaansa ja näin ollen rakennukset sijoittuvat luontevasti matalina ja persoonallisina Markkamäen metsäiseen maastoon hyvin. Uudempaa rakennusosaa (ikkunaa tai ovea) tai muodikkasta maalisävyä käytettäessä rakennuksessa ei ole enää samaa ilmettä kuin alkuperäisessä asussa säilyneessä. Olisi toivottavaa, että maalipinnat säilyisivät samanvärisinä tai ainakin 1960-luvun sävyissä. Syytä olisi välttää muodikkaita uusia värejä. Rakennuksia kannattaa ja pitää tietenkin korjata niiltä osin kuin on tarpeen. Julkisivupinnat ja ikkunoiden paikat kannattaa säilyttää tietyin rajauksin ennallaan tai korjata säilyttäen samanlainen laudoitus tai ikkunamalli. Koko aluetta ajatellen loiva kattokaltevuus on ehdottoman tärkeä. Huopakatteet voisi vaihtaa tarvittaessa peltisiin, paremman kestävyuden toivossa. Uusien piharakennusten suunnittelussa huomio väreihin, huomaamattomuuteen ja materiaaleihin.

Katualueisiin ei syytä tehdä suuria muutoksia. Mäkikadulta katsottaessa alue ei avaudu parhaassa asussaan, varsinainen rakennusten ja tyilin yhtenäisyys paljastuu kun alueen kiertää ympäri. 1990-luvulla valmistuneet kolme omakotitaloa eivät estä sitä, etteikö aluetta voisi tarkastella 1960-luvun rakentamisen näyteikkunana. Puistoalue / leikkikenttä alueen keskellä kannattaa säilyttää.

Mustikkasuonkadun ja Niinimäenkadun rajaama omakotitaloalue on paikallisesti arvokas pienen tehdaspaikkakunnan asuntotyyppiä edustava ja viereisen maakunnallisesti arvokkaan 1,5-kerroksisen jälleenrakennustyyppisten Markkamäen omakotitalojen jatke. Alue on talotyypeiltään omakotitalojen osalta yhtenäinen, mittakaava on ihmisläheinen ja Markkamäen alue on kokonaisuutena maisemallisesti merkittävä. (Lausunto 16.8.2006)

Säilymisedellytykset:

ei tiedossa

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Piha-alueet ovat viihtyisiä, ympäröivä puusto sekä pihojen puut ja pensaat ovat kasvaneet täyteen mittaansa ja talot sulautuvat Markkamäen metsäiseen maastoon yllättävän hyvin. Matalan rakentamisen yhtenä perusteena käytettiin aikoinaan niiden sopeutumista luontoon. Länsipäässä olevat Niinimäenkatu ja Mustikkasuonkatu puuston ja kasvillisuuden osalta viihtyisiä. Jotkin katutilat ovat turhan avaria, esim. Humpinkatu ja Ainolankatu.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti maisemallisesti ja rakennushistoriallisesti merkittävä 1960-luvun yhtenäinen tyyppitalojen omakotialue, joka luontevasti liittyy viereiseen valtakunnallisesti merkittävään Markkamäen 1940-luvun omakotialueeseen.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Keski-Suomen museon lausuntoasiakirjat rakennustutkimusarkistossa.

Lisätiedot:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 217 Keski-Suomen museo 2006

Kohde: Kaupungintalo ja kirjasto

Kohdekuva:

Osoite: Hallintokatu 4

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh: Äänekosken kaupunki

Lyhyt kuvaus: Vuonna 1986 suunniteltu näyttävä punatiilinen kaupungintalo- ja kirjastorakennusryhmä sijaitsevat aivan keskustassa Äänejärven rannassa puistorinteen vieressä.

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Arkkitehdit Lauri Sorainen ja Reijo Lehtovaara
Arkkitehtitoimisto Suunnittelukeskus Oy

Säilymisedellytykset:

Hyvät

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee Äänekosken ydinkeskustassa ja Äänejärven rannassa olevan puisto-alueen vieressä.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti rakennushistoriallisesti merkittävä (Julkinen kohde) v. 1986 arkkitehtitoimisto Suunnittelukeskus Oy suunnittelema kaupungintalo ja kirjastorakennus- paikkakunnan julkista modernia rakennusperintöä.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 218 Keski-Suomen museo 2006

Kohde: Piilolan ent. kansakoulu

Kohdekuva:

Osoite: Piilolantie 8

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh: Äänekosken kaupunki

Lyhyt kuvaus: **Äänekosken ensimmäinen v. 1885 tehty ja v. 1931 käytöstä poistettu ja sen jälkeen asuntiloiksi muunneltu koulurakennus historiallisessa Piilolanniemessä.**

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Alun perin kaksi luokkahuonetta ja opettajien asunnot, tyyppiratkaisu tuon ajan kansakoulurakennukselle. Ensimmäinen opettaja Kalle Koistinen – Laukaalta Äänekoskelle vastoin tahtoaan siirretty opettaja. Rakensi koulun lähelle oman talon. Rakennus saanut kokea sodan aikana paljon muutoksia sekä rakenteiden että käytön osalta. (vanha inv.)

Äänekoskelainen valtiopäivämies perusti oman yksityisen koulun vuonna 1879 Piilolan talon meijerin tiloihin. Opettajaksi pestattiin Jyväskylän seminaarista eronnut opiskelija. Tarina kertoo, että lapset olivat välillä kurittomia ja kurinpito vaikeaa. Saipa opettaja tarpeekseen koulunpidosta, että oli hypännyt ikkunasta ulos ja hävinnyt sille tielleen. Piilonen ei tästä lannistunut, vaan alkoi puuhata paikkakunnalle oikeaa kansakoulua. Vuonna 1885 valmistui upea Piilolanniemen koulurakennus, joka on vieläkin pystyssä ja toimii asuinrakennuksena.

Kuntakokous Laukaassa, johon Äänekoski silloin kuului, määräsi opettajaksi Kalle Koistisen ensin Kalle Koistinen kieltäytyi jyrkästi. Mutta niinpä vaan äänekoskelaiset hakivat Kallen, hänen vaimonsa ja yhdeksän lastaan hevosen rattailla paikkakunnalle.

(Äänekosken internet-sivut)

Säilymisedellytykset:

säilyy

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee Piilolanniemessä Piilolantien varrella. Vieressä rivitalo ja pääasiassa omakotitaloja. Piha asfaltoitu.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti maisemallisesti ja sivistyshistoriallisesti merkittävä Äänekosken ensimmäinen koulurakennus, joka on ollut koulukäytössä v. 1885 – 1931 sekä sen jälkeen asuntokäytössä Piilolanniemen maisemallisesti merkittävässä miljöössä.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Äänekosken rakennusinventointi v.1981-1982, lomake nro 89, Äänekosken kaupunginmuseon kokoelmat

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 219 Keski-Suomen museo 2006

Alue: Piilolanniemen taloryhmä (tehtaan asunnot)

Kohdekuva:

Lyhyt kuvaus: Piilolanniemessä erittäin viihtyisällä paikalla sijaitseva neljän tehtaan asuintalon muodostama puistoalue. 1930-luvun väljää virkamiesten rakennuskantaa edustava alue on hieman kokenut muutoksia, mutta kokonaisuudessaan Piilolanniemen alue on säilyttänyt alkuperäisen ajatuksensa. Aluetta ei ole rakennettu täyteen. Rakennukset ovat 2-kerroksisia pystyrimavuorattuja, hieman funkis-henkisiä.

Rakennukset:

Talo nro 1 ja 2 (B501):

kohdetyyppi	2-perheen virkailijoiden asuinrakennus
nykyinen käyttö	asuinrakennus
alkuperäinen käyttö	asuinrakennus
rakennusaika	1937
suunnittelija	
korjausvuodet	1946?
perustus	betoni
runko	ranka tai vanhoissa piirustuksissa hirsi?
kate	konesaumattu pelti
ulkovuoraus	pystyrimavuoraus
ulkovärit	valkea seinäpinta, punainen katto ja pellitykset ja ruskea sokkeli
kerrosluku	2
kunto	hyvä
huoneluku	2 kertaa 5h+k -alkuperäinen
sisäseinien pinnat	
korjaukset / laaj.	uudet ikkunat, takapihan terassi katettu viistolla läpinäkyvällä katolla.
rakennustyyli	1930-luvun funktionalismi – ainakin alueena ja terassin osalta.
ikkunamallit	suorakaide, pysty kertaa 2 tai neljä vierekkäin. Myös pienempiä ikkunoita.
kattomuoto	auma
katto / räystäskoristeet	

kuistit / parvekkeet
koristeaiheet / kaiv.
(pohjatyyppe)
(salvostyyppi)
(aittatyyppe)
lisätietoja

Ei sisääntulokuisteja, terassit katetut, niiden kaiteet alkuperäiset

1 Talon edessä 2kpl kahden autotallin sisältävää ulkorakennusta. 2000-luvulla rakennettu. Myös valkeat, pystyrimavuoratut, peltikate. Todennäköisesti myös viereisen 2:s talon asukkaille autopaikat tallissa.

Talo nro 3 (B503):

kohdetyyppe
nykyinen käyttö
alkuperäinen käyttö
rakennusaika
suunnittelija
korjausvuodet
perustus
runko
kate
ulkovuoraus
ulkovärit
kerrosluku
kunto
huoneluku
sisäseinien pinnat
korjaukset / laaj.

2-perheen virkailijoiden asuinrakennus
4-perheen asuinrakennus
2-perheen asuinrakennus
1938
1946?
betoni
ranka tai (vanhoissa piirustuksissa) hirsi?
konesaumattu pelti
pystyrimavuoraus
valkea seinäpinta, punainen katto ja pellitykset ja ruskea sokkeli
2
hyvä
2 kertaa 5h+k -alkuperäinen
uudet ikkunat, takapihan terassi katettu viistolla läpinäkyvällä katolla.

rakennustyyli 1930-luvun funktionalismi – ainakin alueena ja terassin osalta.
ikkunamallit
kattomuoto
katto / räystäskoristeet
kuistit / parvekkeet
koristeaiheet / kaiv.
(pohjatyyppe)
(salvostyyppi)
(aittatyyppe)
lisätietoja

suorakaide, pysty kertaa 2 tai neljä vierekkäin. Myös pienempiä ikkunoita.
auma
Ei sisääntulokuisteja, terassit katetut, niiden kaiteet alkuperäiset
3:nen sisältää 4:n perheen asunnot

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Piilolanniemen männikköön, lähelle entisen Piilolan talon paikkaa, Wärtsilän selluloosa Oy rakennutti 1940- ja 50-lukujen vaihteessa 4 kpl kerrostaloja lähinnä tehtaan insinööri- ja konttorihenkilökuntaa varten. Nykyisin rakennuksissa asuu työnjohtajia sekä teknikoita. Rakennetiedot: 2-kerroksisia, betoniperusta, parru/lautarakenteisia, ulkovuorina pystylauta + rima(2 rakennusta), rappaus, ulkov. Kermankelt. Ja hyväkuntoisia. Talot sijaitsevat molemmin puolin Piilolantietä. Lähellä tehtaan uusi Klubirakennus, vanha lossinranta ja Kalle Piilosen aikoinaan omistaman Piilolan talon muistokivet. Muuten niemi rakentamatonta, lähinnä männikköä ja peltoaukeata. (vanha inv.)

Säilymisedellytykset:

Hyvät

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsevat luonnonkauniilla ja puistomaisesti kasvavien mäntyjen katveessa lähes Piilolanniemen kärjessä. Lähistöllä eri-ikäistä omakotitaloa ja eteläpuolella tehtaiden Piilolan vieraskerho.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti maisemallisesti ja rakennushistoriallisesti sekä teollisuushistoriallisesti (tehdasalueen asumishistoriaa) merkittävä asuntoalue Äänekosken vanhassa keskustassa. Viihtyisällä paikalla sijaitseva neljän tehtaan 1930-luvun funkishenkisen asuintalon muodostama puistoalue.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Äänekosken rakennusinventointi v. 1981-1982, lomake nro 90, Metsäliiton rakennuskannan inventointi / Metsämannut Oy

Lisätiedot:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

**Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 220
Keski-Suomen museo 2006**

Kohde: Piilolan vierasklubi (vieraskerho)

Kohdekuva:

Osoite: Piilolantie
Rekisteri nro:
Omistaja / os. / puh: M-real Oyj

Lyhyt kuvaus: **Tehtaanjohtajan asuinrakennukseksi ja osittain edustuskäyttöön vuonna 1964 valmistunut Äänekosken tehtaiden klubirakennus. Viimeistellyillä ja arvokkaasta materiaalista tehdyillä yksityiskohdilla kuorrutettu 1960-luvun modernismia edustava arvorakennus sijaitsee Piilolanniemen kärjessä luonnonkauniilla paikalla oman puistoalueen ja nuorten koivupuiden ja viereisen laajan peltoaukean ympäröimänä. Talon yhteyteen on jatkettu vieraille tarkoitettu 11 asuntoa sisältävä asuntolapuoli.**

Kohdetyyppi	Tehtaan klubirakennus
nykyinen käyttö	Tehtaan klubirakennus
alkuperäinen käyttö	Tehtaan johtajan asunto
rakennusaika	1964
suunnittelija	Pekka Saarema
korjausvuodet	1973
perustus	betoni
runko	tiili
kate	tiilikate
ulkovuoraus	roiskerappaus
ulkovärit	valkoinen seinäpinta, listat, ikkunan pielet, pilasterit valkoiset ja katto punainen
kerrosluku	1-kerros, alakerta
kunto	hyvä
huoneluku	
sisäseinien pinnat	
korjaukset / laaj.	1973 muutettiin vieraskerhoksi
rakennustyyli	1960-luvun modernistinen
ikkunamallit	suuret osin tuuletusikkunan sisältävät nelikanttiset ikkunat
kattomuoto	auma

katto / räystäskoristeet

kuistit / parvekkeet

Sisääntulokuisti on tummasta graniitista, kuparikatto
oleskelukatoksessa

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Metsäliiton Selluloosa Oy rakennutti talon johtajan asunnoksi.

Säilymisedellytykset:

hyvät

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee Piilolanniemen kärjessä luonnonkauniilla paikalla oman puistoalueen ja nuorten koivupuiden ja viereisen laajan peltoaukean ympäröimänä. Lähistöllä pohjoispuolella Piilolan 1940-luvun virkamiestalot ja omakotirakentamista.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti maisemallisesti ja rakennushistoriallisesti sekä teollisuushistoriallisesti (asumishistoria, sosiaalihistoria) merkittävä v. 1964 arkkitehti Pekka Saareman Äänekoski Oy:n tehtaan johtajalle suunnittelema asuinrakennus ja tehtaan klubi. Rakennukseen on myöhemmin jatkettu 11 asuntoinen majoituspiipi. Piilolanniemen maisemallisesti merkittävässä miljöössä sijaitseva modernin rakennusperinnön paikallinen edustaja.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Metsäliitto-Yhtymän toimipaikkojen rakennushistoriallinen raportti. Timo Kantonen 15.8.2002 (Metsämannut Oy:n inventointi), haastateltu Pauli Kangasmaa (tehtaiden rakennusvastaava)

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

**Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 221
Keski-Suomen museo 2006**

Kohde: Piilolantien päiväkoti (ent. Tohtori Salosen talo)

Kohdekuva:

Osoite: Piilolantie 18

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh:

Lyhyt kuvaus:

Piilolantien varrella, sairaalan vieressä sijaitseva kunnanlääkärille rakennettu asuintalo, jossa todennäköisesti ollut myös lääkärin vastaanotto. Vuonna 1948 valmistunut nykyisin päiväkotina toimiva funkis-henkinen 2-kerroksinen rakennus sisältää monia kivoja yksityiskohtia. Äänekoskelle paljon suunnitelmia tehneen Matti Hämäläisen suunnittelema. Rakennusta ympäröi miellyttävä ja runsaan puuston omaava piha-alue.

Kohdetyyppi Yksityistalo

nykyinen käyttö

alkuperäinen käyttö

rakennusaika

suunnittelija

korjausvuodet

perustus

runko

kate

ulkovuoraus

ulkovärit

kerrosluku

kunto

huoneluku

sisäseinien pinnat

korjaukset / laaj.

Päiväkoti

Lääkärin asuintalo, jossa vastaanotto

1948

Matti Hämäläinen

betoni

tiili

konesaumattu pelti

rappaus

Vaalean keltainen seinäpinta, ovet ja sokkeli ruskeat, ikkunat ja räystäskourut valkoiset, katto punainen

2-kerrosta

hyvä

Muutos päiväkodiksi.

Rakennustyyli

ikkunamallit

Kattomuoto

Yksinkertainen, mutta klassisen ja funkisaikakauden sävyjä

neliskanttiset, tuuletusluukut joissakin sivuilla, yksi pyöreä ikkuna

loiva aumakatto

katto / räystäskoristeet
kuistit / parvekkeet
koristeaiheet / kaiverr.
(pohjatyyppejä)
(salvostyyppi)
(aittatyyppejä)
erikoispiirteet

pohjoispuolella tyylikäs funktionalistinen porras, jossa pelkistetty ja pyörästetty kaide ja seinämä. Toiset kaksi pääsisäänkäyntiä vastaavasti klassisen symmetrisiä ja monitahoisia.

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Tohtori Salosen asuinrakennukseksi tehty
Kunnanlääkärinä Kalervo Mäkinen asui 1960-luvulta
Muutettu päiväkodiksi

Säilymisedellytykset:

Hyvät

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee nykyisen sairaalan eli Äänekosken terveysaseman vieressä, sen itäpuolella Piilolantien varrella. Piha-alue on pääasiassa rakennuksen eteläpuolella, sinne on tehty aidattu alue päiväkotilasten leikkipaikaksi ja pihamaaksi. Eteläpuolella jatkuu runsasta puustoa aidatun alueen ulkopuolella. Pohjoispuolella on avaraa peltomaastoa. Piilolantien varrella koivurivi. Itäpuolella ammattikoulun matalat rakennukset.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti maisemallisesti, rakennushistoriallisesti ja historiallisesti merkittävä v. 1948 rakennettu arkkitehti Matti Hämäläisen suunnittelema kunnanlääkärin asunto- ja vastaanottorakennus ja puistomainen pihapiiri nykyisin päiväkotikäytössä. Paikallista modernia julkiseen palvelutoimintaan aikanaan suunnattua tyyppillistä rakennusperintöä.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

**Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 222
Keski-Suomen museo 2006**

Kohde: Piilolantie 11

Kohdekuva:

Osoite: Piilolantie 11

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh:

Lyhyt kuvaus: Piilolanniemen historiallisessa ympäristössä sijaitseva hirsirakenteinen asuinrakennus 1900-luvun alusta. Viimeisiä säilyneitä Piilolanniemen vanhoja asuinrakennuksia.

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Säilymisedellytykset:

ei tietoa

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee Piilolanniemessä Piilolantien varrella. Vieressä omakotitaloja, vastapäätä Heljon talo, lähistöillä ent. Piilolan koulurakennus

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti maisemallisesti ja rakennushistoriallisesti merkittävä asuinrakennus, viimeisiä 1900-luvun alkupuolen Piilolanniemen asuinrakennuksista ja muistumaa Äänekosken vanhasta kekustasta.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 223 Keski-Suomen museo 2006

Alue: Pukkimäen asuntoalue

Kohdekuva:

Lyhyt kuvaus:

Pukkimäen alueella on ollut Äänekosken tehtaiden työläisasunto keskittymä, jonka ensimmäiset puurakenteiset pystyrimavuoratut 2-kerroksiset 4 asunnon talot suunniteltiin vuonna 1920. Niitä valmistui kaikkiaan 15 kappaletta ja 1930-luvulla jatkettiin asuntorakentamista hieman erityyillisillä, mutta saman kokoluokan taloilla (4 kpl). Nykyisin jäljellä on 6 kpl vanhempaa ja 4 kpl 1930-luvun taloa, joista kaksi länsipuolista on ollut toimihenkilöasuntoina. Ne ovat nykyisin huonokuntoisia. Pukkimäen talot edustavat väljää 1920-luvun asuntorakentamista parhaimmillaan. Birger Brunilan suunnittelemat rakennukset ja kaava muodostavat mitä miellyttävimmän ympäristön, ja se pääsee oikeuksiinsa nykyaikana puuston kasvettua täyteen mittaansa.

Rakennukset:

Talo nro 1 (B300):
kohdeyyppi
nykyinen käyttö
alkuperäinen käyttö
rakennusaika
suunnittelija
korjausvuodet
perustus
runko
kate
ulkovuoraus
ulkovärit
kerrosluku
kunto
huoneluku
sisäseinien pinnat
korjaukset / laaj.

asuinrakennus
asuinrakennus
työläisasunto 4:lle perheelle
1920-27 (suunniteltu 1920)
Birger Brunila
1946, 1961-1963
betoni
parru
kattotiili
pystyrimavuoraus
seinät keltaiset, listat valkeat, katto punainen, sokkeli ruskea
1,5 - kerrosta
hyvä
alk.p. 4/asunto eli 16

piirustus vuodelta 1946: 4-perh. työläisasunnon muutos 8-perh. asunnoksi

rakennustyyli 1920-luku ikkunamallit	18 - ruutuinen TT-ikkuna, päädyssä 12-ruutuinen T-ikkuna ja lisäksi katolla kolme frontoni-ikkunaa sivuillaan
kattomuoto katto / räystäskoristeet kuistit / parvekkeet	yläosaltaan aumattu katto kissanpenkit päädyissä Avokuistit jokaisen ulko-oven edessä, niissä pystytolppaan naulattu koristeellinen lauta ja kuistin (harjakatto) tympanon koristeltu samaan tyyliin kuvioidulla laudalla.
koristeaiheet / kaiv. (pohjatyyppe) (salvostyyppi) (aittatyyppe) lisätietoja	Alakerran ikkunoiden sivuilla ikkunalaudat –edellä mainitut kuistin koristekuviot ja kissanpenkit Ikkunoiden vuorilaudoissa ei kuvioita. Tämän ja talon nro 2 omistaa sama taloyhtiö.
Talo nro 2 (B301):	Tiedot lähestulkoon samat kuin 1:ssä

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Arkkitehti B. Brunilan suunnitelmien ja tyyppiirustusten mukaan Äänekoski-Aktiebolag rakennutti v. 1920-27 yht. 20 neljän perheen asuintaloa Pukkimäelle Topiaan talon ympärille. Niissä on asunut paperitehtaan työnjohtajia ja työläisiä. Kaikki rakennukset ovat vielä jäljellä (vanha inv.)

Pukkimäen puutalot Äänekoski Oy rakennutti vuodesta 1920 lähtien arkkitehti Birger Brunilan laatiman suunnitelman ja tyyppiirustusten mukaan. Räntsin harjulle eli nykyiselle Pukkimäelle valmistui 18 uutta asuinrakennusta. Ennen yhtiön rakentamishjelmaa Räntsin harjulla oli ollut vain yksi talo ja muutamia mökkejä. Aluetta ryhdyttiin kutsumaan Pukkimäeksi, koska tehtaan asuntojen rakennustöitä johtaneella Erland Ritasella oli pukkeja alueella. Pukkimäen talot tehtiin kukin neljää perhettä varten. Asunnoissa oli keittiö ja kaksi huonetta sekä kellari ja vintti. Lisäksi taloihin kuului ulkorakennus, jossa oli käymälän ja liiterin lisäksi myös eläinsuoja. Tehtaiden mailta asukkaat saattoivat vuokrata itselleen peruna- ja vihannespalstan. Saunomassa asukkaat kävivät yhtiön saunassa, sillä omia saunoja asuntoihin ei kuulunut. Aluksi Pukkimäki tarjosi kodin lähinnä ammattitaitoisten työntekijöiden perheille. Alueella asusti mm. koneenkäyttäjiä, mallipuseppiä, sorvareita ja massaföörejä. Sotien jälkeen asuntojen tarve lisääntyi. Pukkimäen talojen vintit valjastettiin asuinkäyttöön ja lisähuoneilla saatiin kustakin talosta koti kahdeksalle perheelle. Asumisolot helpottuivat aikanaan ja nykyään joka talossa asustelee taas neljä perhettä. Vuosikymmenten kuluessa tehtaalaiset rakensivat omakotitalojaan yhtiön asuntojen viereen, 1970-80-lukujen aikana ympäristö muuttui huomattavasti, kun eri puolille Pukkimäkeä rakennettiin kerrostaloja. Puutaloalue nähtiin merkittävänä osana maamme teollisuus- ja sosiaalishistoriaa, joten kahdeksan alueen taloista päätettiin määrätä suojelukohteiksi 1980-luvun puolivälissä. Silloinen omistaja metsäliiton teollisuus Oy luopui taloista ja asunnot myytiin. Kuudesta puutalosta muodostettiin kolme asunto-osakeyhtiötä. Muista jäljellä olevista alueen taloista Äänekosken vuokra-asunnot Oy omistaa kaksi ja Rakennusliike Porrassalmi Oy niinkään kaksi päältä rapattua taloa. (Kati Tuomisto, Palanen Historiaa. Kanavan Seutulehti. Syyskuu 1999.)

Säilymisedellytykset:

hyvät, aluetta esitetty vaalittavaksi rakennetuksi ympäristöksi tekeillä olevassa maakuntakaavassa

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Pukkimäen talot sijaitsevat Kotakennäntien eteläpuolella loivalla mäellä. Kotakennäntien ja Pukkimäen talojen väliin on tullut kerrostalovyöhyke. Eteläpuolella uudempia rivitaloja. Länsipuolella Pukkimäen vanhat rapatut toimihenkilöasunnot liittyvät Lönnotinkadun

kerrostaloihin. Piha- alueet ovat viihtyisiä, riittävän isoja ja valoisia. Piharakennukset rajaavat poikittaisina pihaa, muuten pihat avoimia, niissä ei ole aitauksia tai suurempia näköesteitä. Pohjois-eteläsuunnassa olevat pihatiet menevät talojen välistä.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Maakunnallisesti maisemallisesti, rakennushistoriallisesti ja teollisuushistoriallisesti (asumishistoria) merkittävä, arkkitehti Birger Brunilan tyyppiirustuksiin perustuva 1920-luvun klassismia edustava asuntoalue (1920-1927), jossa osa rakennuksista on aikanaan purettu, mutta paljon on vielä jäljelläkin. Alueella on sekä useammanperheen asuintaloja että niihin liittyviä talousrakennuksia. Alue on keskeisellä paikalla Äänekosken keskusta-alueen reunassa.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Haastateltu asukkaita, Äänekosken rakennusinventointi v. 1981-1982, lomake nro 94, Timo Kantosen raportti Suolahden vanha asema ja Keiteleen teollisuusperinne. Kohteiden kuvaus ja toimintamalleja nähtävyysskäytön kehittämiseksi 30.9.1997, 43, Viestejä maisemassa –julkaisu. Minerva Kustannus 2006, 243.

Lisätiedot:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 224 Keski-Suomen museo 2006

Alue: Ritasten talot

Kohdekuva:

Lyhyt kuvaus: Kotakennäntien varressa sijaitsee kolme Erland Ritasten ja hänen poikiensa rakentamaa taloa 1900-luvun alkupuolelta. Yksi taloista on purettu. Näyttävin taloista on Erland Ritasen vuonna 1931 rakentama yli 400 ikkunaruuftua sisältävä hirsitalo.

Rakennukset:

Lasse Ritasen talo

Osoite: Kotakennäntie 27

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh: Lasse Ritanen

Lyhyt kuvaus: Yksi Ritasen taloista, joita Erland Ritanen ja hänen poikansa rakensivat Kotakennäntien varteen. Tämän talon rakensi Lasse Ritasen isä Aarne. Harkkotiilestä tehty rapattu omakotitalo on klassisen mallinen ja näköinen ja säilynyt alkuperäisessä asussaan.

Kohdetyyppi Asuinrakennus

nykyinen käyttö	asuinrakennus
alkuperäinen käyttö	asuinrakennus
rakennusaika	1931-33 (1934-35)
suunnittelija	(Erland Ritanen)
korjausvuodet	1966
perustus	betoni
runko	harkkotiili
kate	konesaumattu pelti
ulkovuoraus	rappaus
ulkovärit	valkea seinäpinta, ruskeat ikkunalaudat ja sokkeli, katto punainen
kerrosluku	1,5-kerrosta
kunto	hyvä/koht
huoneluku	
sisäseinien pinnat	tapetti, maali

korjaukset / laaj.

Rakennustyyli	klassistinen 1920-30-luvun tyyli
Ikkunamallit	päädyissä ja tien puolella T-mallisen, joista puitteilla tehty 11-ruutuiset, sisäpihalla ei isoa ikkunaa ollenkaan, kuistin vieressä 4-ruutuinen
Kattomuoto	satulakatto
katto / räystäskoristeet	kissanpenkit
kuistit / parvekkeet	Kuisti puurakenteinen, pystylauta verhottu, harjakattoinen, 3-ruutuiset ikkunat ja tympanossa pieni salmiakkikuvio.
koristeaiheet / kaiverr.	nurkissa kohotettu harkkokuvio (samanlainen ään. Tehtaiden asuinrakennuksissa 1920-luvulta)
(pohjatyyppejä) (salvostyyppi) (aittatyyppejä) erikoispiirteet	Sisäpihan puolella ei kuistin vieressä ikkunaa. Harkkotiilirakenteinen, ikkuna malli.

Kotakennäntie 25

–juomatehtaan talo, jota muutettu vuosien varrella
pystyrimavuorattu, harjakatto
kaareva frontoni
modernit ikkunat vaihdettu
poikkipääty

Erland Ritasen talo

Osoite: Kotakennäntie 23
Rekisteri nro:
Omistaja / os./puh: Leo Hytönen

Lyhyt kuvaus: Näyttävä hirsirakenteinen Erland Ritasen oma talo, rakennettu vuonna 1931. Vaakaponttilaudoitus, alkuperäiset ikkunat, lasikuistit etu- ja takapuolella.

nykyiset asukkaat muuttaneet 1960-luvulla
taloon tehty sisälle remontteja
kellaritilat tehty 1960-luvun lopulla
alakerta 2h+k
yläkerta 4h+k
ulkopuolen vaakalaudoitusta uusittu

pihassa oleva 1800-luvun hirsiaitta siirretty Hankasalmeilta

Piharakennus, jossa sauna, wc ja varasto
pystyrimavuorattu, punainen tehtaan asuinrakennusten piharakennuksia muistuttava
aumakattoinen

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Ritasten talot ovat nimensä mukaisesti Ritasten rakentamia. Ritasten isä Adiel Ritanen oli Äänekosken tehtailla ulkotyönjohtajana 1900-luvun ensimmäisinä vuosikymmeninä ja hänen vaikutuksensa tehtaan asuinrakennuskannassa näkyy edelleen. Adiel Ritanen, puhuttelunimeltään Vanha-Ritanen, rakensi ensiksi vuosisadan alussa Kotakennäntien varteen oman, ikkunoiltaan ja oviiltaan rikaskoristeisen omakotitalon. Hänen poikansa tekivät talonsa myöhemmin samaan riviin. Rakennetiedot: Kaikissa punainen peltikate, 1,5-kerroksisia ja satulakaton harja kadun suuntainen. Värit vaihtelevat: vihreä/ruskea/valkoinen, vihreänharmaa/valkoinen, valkoinen/ruskea ja vaalea. Yksi rakennus tiilestä, muut puuta. Alkuperäiset ikkunat (pikkuruutuisia) paitsi yhdessä talossa,

johon on tehty nykyaikainen lisäsiipi ja uudenmalliset ikkunat. Ulkovuorina vaaka-/pystypontti tai pystyl+rima, koristeita ikkunoissa ja nurkkalauoituksessa. (vanha inv.)

Lasse Ritasen talo on yksi Ritasten taloista, joita Erland Ritanen poikineen rakensi. Säilynyt alkuperäisessä asussaan ja on niin näkyvällä paikalla, että olisi hyvä ottaa huomioon korjatessa. Muistuttaa mm. klassistisilla nurkkien harkotus –kohokuviolla tehtaan asuinrakennuskantaa, jota E.Ritani itse oli rakentamassa. Liittyy läheisesti tehtaan asutushistoriaan.

Säilymisedellytykset:

Hyvät

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee Kotakennäntien varrella, kohdassa jossa Pukkimäen alue laskee länteen päin. Vieressä itäpuolella kaksi jäljellä olevaa Ritasten taloa, joista lähempänä olevaa muutettu suurelta osin. Toiselta puolelta on purettu yksi Ritasten talo, joten tieltä on suorat näkymät pihaan, koska puustoa tai pensaita ei juuri tiellä. 4-kaistaisen tien toisella puolella on 1970-80-luvun korkeita kerrostaloja ja pohjoisen puolella rivitaloja ja omakotitaloja. Viereisen rivitalon ulkorakennus – varasto rajautuu tontin rajaan. Toisen Ritasen talon (viereinen) juomatehtaan ollut siipiosa ja piippu on näkyvällä paikalla pihasta käsin. Pihapiirissä on pulpettikattoinen, pystyrimoitettu ulkorakennus, joka jo hieman huonossa kunnossa – varsinkin perustuksiltaan. Pihapiiri melko paljas, vain nurmea, pieniä pensaita ja muutama kivi.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti maisemallisesti, rakennushistoriallisesti ja asutushistoriallisesti merkittävä omakotitaloaluekokonaisuus 1900-luvun alkuvuosikymmeniltä Äänekosken sisääntulon Kotakennäntien maisemassa. Kolme Erland Ritasten ja hänen poikiensa rakentamaa taloa 1900-luvun alkupuolelta. Yksi taloista on purettu. Näyttävin taloista on Erland Ritasen vuonna 1931 rakentama yli 400 ikkunaruutua sisältävä hirsitalo.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Haastateltu Lasse Ritanen, Sally Hytönen ja Hilikka Knape, Äänekosken rakennusinventointi v. 1981-1982, lomake nro 96

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson